

Drs. Mark Rutte, minister-president
 Drs. Mariette Hamer, informateur
 Prof.dr. Jan Anthonie Bruijn, voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
 Drs. Vera Bergkamp, voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
 5.1.2e van het Veiligheidsberaad

onderwerp

Advies *Navigeren en anticiperen in onzekere tijden*

datum

2 september 2021

Geachte heer Rutte,

Hierbij hebben wij het genoegen om u namens de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) ons gezamenlijk advies *Navigeren en anticiperen in onzekere tijden* toe te sturen.

De wereld leeft nu anderhalf jaar met COVID-19. De pandemie heeft de samenleving hard geraakt. Allereerst natuurlijk de mensen die dierbaren hebben verloren door COVID-19 en mensen die in de zorg werken, maar de *impact* is veel breder geweest. Anderhalf jaar pandemie en crisisbestrijding laten hun sporen na in de samenleving. Er zijn nieuwe beleidsopgaven bij gekomen, bestaande opgaven zijn verdiept of zichtbaarder geworden en andere opgaven raakten (tijdelijk) op de achtergrond. De samenleving is niet dezelfde als anderhalf jaar geleden.

De behoefte om terug te gaan naar normaal is sterk, maar de verdere ontwikkeling van de pandemie is onzeker. Om handvatten te bieden om met die onzekerheid om te gaan hebben de WRR en de KNAW vijf scenario's ontwikkeld voor het verdere verloop van de pandemie. Dit op basis van een viertal drijvende krachten: mutaties van het virus, vaccinatie, immuniteit en menselijk gedrag. De vijf scenario's zijn: 'Terug naar normaal'; Griep+; Externe dreiging; Continue strijd en een worstcasescenario. Deze scenario's gaan niet alleen over de ontwikkeling van het virus zelf, maar ook over de maatschappelijke impact. In een 'terug naar normaal'-scenario komen overheid en samenleving voor andere opgaven te staan dan in een worstcasescenario.

Tegen deze achtergrond adviseren de WRR en de KNAW dat:

- de overheid en de samenleving zich voorbereiden op verschillende scenario's van ontwikkeling van de pandemie en
- de overheid zich in haar beleidsaanpak niet alleen richt op de pandemie, maar ook op de samenhang met andere belangrijke maatschappelijke vraagstukken. Daarbij is het wezenlijk gebruik te maken van de volle breedte aan (wetenschappelijke) kennis en expertise.

Hierop baseren wij de volgende vier aanbevelingen.

- Anticipeer op verschillende scenario's.
- Zet in op brede maatschappelijke schokbestendigheid.
- Verbind de herstelopgave met de aanpak van langetermijnvraagstukken.
- Bescherm de waarden van de democratische rechtsstaat.

Dit advies is de derde en afrondende publicatie in een project waarin de WRR en de KNAW in het licht van de COVID-19-pandemie beleidsopgaven voor Nederland in beeld brengen. Het project biedt strategische handvatten ten behoeve van het regeringsbeleid in de komende jaren die gebaseerd zijn op wetenschappelijke kennis en expertise. De eerste publicatie was een tussentijds bericht voor de informateur dat begin juni is gepubliceerd. Dit tussentijds bericht omvatte vijf mogelijke scenario's voor het verdere verloop van de pandemie. In juli werd een bundel gepubliceerd met korte expert-papers over de impact van COVID-19 op een aantal belangrijke thema's. Met het gemeenschappelijk advies *Navigeren en anticiperen in onzekere tijden* worden de scenario's uitgewerkt en rapporteren de WRR en de KNAW de uiteindelijke bevindingen.

Dit advies is voorbereid en opgesteld door een projectgroep onder co-voorzitterschap van

5.1.2e

ondersteund door

5.1.2e

5.1.2e

Wij hopen dat dit advies u ondersteunt bij de vormgeving en uitvoering van het regeringsbeleid. Uiteraard zijn WRR en KNAW bereid om dit advies nader toe te lichten.

Wij zien uit naar uw reactie,

Hoogachtend,

5.1.2e

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR)

5.1.2e

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW)

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e